

- 9) Aibert Camus, "Temps Modernes Dergisi Yönetimine Mektup", **Sartre- Camus Çatışması**, çev., Bertan Onaran, (İstanbul: İzlem Yayınları, 1965), s.47.
- 10) A.g.m., s.52.
- 11) A.g.m., s.55.
- 12) A.g.m., s.64.
- 13) A.g.m., s.66.
- 14) Jean-Paul Sartre, "Sartre'in Camus'ye Cevabı", **Sartre- Camus Çatışması**, çev., Bertan Onaran, (İstanbul: İzlem Yayınları, 1965), s95.
- 15) A.g.m., s.104.
- 16) A.g.m., s.107.
- 17) A.g.m., s.112.
- 18) A.g.m., s.112.
- 19) Francis Jeanson "Bu İşi Kapatmak Üzere", **Sartre-Camus Çatışması**, çev., Bertan Onaran, (İstanbul: İzlem Yayınları, 1965), ss.113-171.
- 20) Jean-Paul Sartre, "Albert Camus", **Sanatçı ve Çağı İçinde**, yaz., Albert Camus, çev., Yıldırım Keskin, (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1965), s.6.
- 21) A.g.y., s.8.
- 22) John Cruickshank, Albert Camus ve Başkaldırma Edebiyatı, çev., Rasih Güran, (İstanbul: De Yayınları, 1965), s.164.

İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖSTERMESİ GEREKEN VE GÖSTERMEKTE OLDUĞU YETERLİK ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd.Doç.Dr. Kenan ATAY*

A. PROBLEM

Son yıllarda teftiş, eğitim mesleğinin en çok savsaklanan yönlerinden biri olmuştur. Bunun sonucu olarak, teftişin amaç, süreç ve işgörülleri yeterince tanımlanmamış ve müfettişlerin yetiştirilme, seçilme ve yükseltilmeleri gereğince önemsenmemiştir¹. Müfettiş yetiştirmenin bilimsel bir sisteme bağlanmaması, üstelik sistemli bir yetiştirme sorununun sürekli olarak gözardı edilmesi "daha çok insan ögesinin niteliğinden kaynaklanan sorunların" ağırlık merkezini oluşturmaktadır. Uzmanlığa yabancılığı ve uzmanlık hizmetlerini benimsemede güçlük çekmesi nedeniyle Milli Eğitim Bakanlığının, öğretmenin her görevi yapabileceğini, meslekte esasın öğretmenlik olduğu görüşünü benimsemesi, görevlendirmede yeterliğin yerine yetkilendirmeyi koyma sonucunu doğurmuştur². Böylece çoğu kez o görevi yerine getirip getiremeyeceğine bakılmaksızın, atama yoluyla öğretmenden yönetici, yöneticiden müfettiş yapılmaktadır. Ama, yönetimde, teftişde birer uzmanlık alanı olarak, uzman yeterliliğini gerektirdiğinden, atamayla verilen yetki, yeterliği sağlayamamış, görevler amaçlar doğrultusunda yerine getirilemediğinden yakınmalar ve sorunlar çoğalmış, sistem amaçlarına ulaşmada yetersiz kalmıştır³.

Bir yandan, müfettişlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde yetiştirilme ve geliştirilmelerine gereken önemin verilmemesi, öte yandan, teftiş görevlerine getirilmek için sertifika koşulu aranmaması ve bu görevler için en uygun kişilerin seçilip atanması ile görevden alınmasını belirleyecek geçerli

* Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi .

- 1 Moshier, Ralph L. and David E. Purpel. Supervision: The Reluctant Profession. Boston: Houghton Mifflin Company, 1972.
- 2 Bursalıoğlu, Ziya, Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara: A.Ü.Eğitim Fakültesi Yayını, No: 93, İkinci Baskı, 1982.
- 3 Bilgen, H.Nihat, "Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünün Analizi", Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü.Eğitim Fakültesi, 1976.

ölçütlerin konulmaması teftiş hizmetlerinin veriminde etkilemiş bulunmaktadır⁴.

Böylece geleneksel olarak öğretmenlik ve sınırlı yöneticilik formasyonunun yeterli görüldüğü Türk Eğitim Sisteminde, ilköğretim müfettişlerinin hizmet öncesi ve hizmet içinde yetiştirilmesi, çözüm bekleyen problemlerden biri olmaktadır.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, ilköğretim müfettişlerinin, göstermesi gereken (ideal) ve göstermekte olduğu (gerçek) yeterlik alanlarının, kendilerinin ve yakın görev ilişkisi bulunan sınıf öğretmenleri ile ilkokul müdürlerinin algılarına göre sıralanması yoluyla müfettişlerin hizmet öncesi ve hizmet içi yetiştirme programlarına ışık tutmaktır.

Araştırmanın bu amacına ulaşabilmek için şu sorulara yanıt aranmıştır.

1. Yeterlik alanlarına verilen önem derecesi nedir?
2. Yeterlik alanlarına ilişkin ne derece fikir birliği vardır?
3. Yeterlik alanlarının değerlendirilmesinde denek grupları arasında anlamlı bir fark var mıdır, varsa hangi gruplar birbirinden farklıdır?
4. Yeterlik alanları arasında anlamlı bir fark var mıdır, varsa hangi yeterlik alanları birbirinden farklıdır?

C. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkemizde ilköğretim müfettişlerinin yetiştirilmesi sorunu üzerinde açık ve belirli bir politika geliştirilememiştir. Oysa diğer alanlarda olduğu gibi, ilköğretim müfettişlerinin de çağdaş teftiş tekniklerine göre eğitilmeleri, hizmet öncesi ve hizmet içi yetiştirme programlarının araştırma bulgularına dayalı olması önem kazanmaktadır. Ülkemizde bu alanda yapılan araştırmaların azlığı dikkate alındığında, bu araştırmayla saptanan ve önceliklerine göre sıralanan yeterlik alanları, ilköğretim müfettişlerinin eğitim gereksinmesini ortaya koyacağı gibi, düzenlenecek hizmet öncesi ve hizmet içi programlarına da yön verebilecektir.

II. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

A.EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Erzurum ilinde görev yapan ve müfettişlerin

⁴ Seçkin Nezahat, "Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Yeterlikleri" Ankara: Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü.Eğitim Fakültesi, 1978.

yeterliklerini değerlendirme durumunda bulunan ilköğretim müfettişleri, okul müdürleri ve sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Erzurum Milli Eğitim Müdürlüğünden sağlanan bilgilere göre, araştırmanın yapıldığı tarihte (1995), Erzurum ilinde 48 ilköğretim müfettişi, 1175 ilkokulda toplam 2756 öğretmen görev yapmaktadır. Sayıları 48 olan ilköğretim müfettişlerinin tümü araştırma kapsamına alınmıştır. Okul müdürleri ve öğretmenlerde ise, sayıları fazla oluşu nedeniyle örnekleme gidilmiş ve aşağıda açıklanan örnekleme yöntemi izlenmiştir.

İlgililerden, il ve ilçe merkezleri ile bağlı köylerde, son bir yılda teftiş edilen okulların listesi alınmış ve bu listelerden 100 okul sistematik örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Seçilen bu okulların müdürleri ile bu okullarda görevli 300 öğretmen, müdür ve öğretmen gruplarının örneklemini oluşturmuştur.

B. VERİLER VE TOPLANMASI

İlköğretim müfettişlerinin, göstermesi gereken ve göstermekte olduğu yeterlik alanları, anket-tarama yöntemi ile saptanmıştır. Anket sorularının belirlenmesinde, "Müfettiş Yeterliliklerinin Saptanması ve Hizmet İçi Eğitim Programı Hazırlanması" konulu araştırmayla⁵ saptanan yeterliklerden ve yeterlik alanlarından yararlanılmıştır. Söz konusu araştırmada bir ilköğretim müfettişinin göstermesi gereken ve göstermekte olduğu yeterlikler altı yeterlik alanında toplanmıştır. Bu yeterlik alanları şunlardır.

1. Yöneticilik
2. Liderlik
3. Rehberlik
4. Öğreticilik
5. Araştırma Uzmanlığı
6. Sorgu Hakimliği

Anketler, bir ilköğretim müfettişinin göstermesi gereken yeterlik alanları için A Formu, göstermekte olduğu yeterlik alanlarının değerlendirilmesi için aynı kapsamlı fakat farklı açıklanmalı B Formu şeklinde düzenlenmiştir.

⁵ Karaman, Ümit, "Müfettiş Yeterliliklerinin Saptanması ve Hizmet İçi Eğitim Programı Hazırlanması" Ankara; Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1982.

C. İSTATİSTİK ANALİZLER

Denekler ve yeterlik alanları ile ilgili durumların saptanması ve analizinde betimsel ve vardamli istatistik yöntem ve tekniklerinden yararlanılmıştır. Bunlar, frekans, yüzde, ortalama, standart sapma, sapma T-puanı hesaplanmaları ile t-testi teknikleridir.

Yeterlik alanlarına verilen önem derecesinin ölçütü olarak ortalamalar, fikir birliğinin ölçütü olarak da standart sapmalar kullanılmıştır.

III. BULGULAR VE ÖNERİLER

A. BULGULAR

1. YETERLİK ALANLARINA VERİLEN ÖNEM DERECESİ

Tüm grup ve alt gruplarca, yeterlik alanlarının değerlendirilmesinde belirtilen önem dereceleri bakımından, ilköğretim müfettişlerinin göstermesi gereken ve göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarının ortalamaları arası karşılaştırmaları Tablo 1'de görülmektedir.

TABLO 1: DENEK GRUPLARI BAKIMINDAN ORTALAMALARINA GÖRE EN YÜKSEK VE EN DÜŞÜK YETERLİK ALANLARI

		İlköğretim		Okul	
		Tüm Grup	Müfettişleri	Müdürleri	Öğretmenler
Göstermesi Gereken	En	3	2	3	3
	Yüksek X	3.518	3.415	3.577	3.548
Göstermekte Olduğu	En	6	6	6	6
	Düşük X	2.754	2.920	2.730	2.734
Göstermekte Olduğu	En	6	2	1	6
	Yüksek X	1.840	2.530	1.960	1.760
Göstermekte Olduğu	En	3	4	4	3
	Düşük X	1.533	2.030	1.480	1.431

Tablo 1'de görüldüğü gibi, denekler Müfettişlerin göstermesi gereken yeterlik alanları bakımından, dikkate değer bir paralellik içinde bulunmaktadır. Okul müdürleri ve öğretmenler, en yüksek önem derecesini rehberlik eylemlerini kapsayan 3 numaralı rehberlik yeterlik alanına verirken, müfettişlerin küçük bir puan farkıyla 2 numaralı liderlik yeterlik alanına daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Müfettişlerin düşük derecede göstermesi gereken yeterlik alanları konusunda da paralellik içinde bulunan denekler, en düşük puanı, suçun takibi ve soruşturulması eylemlerini içeren 6 numaralı sorgu hakimliği yeterlik alanına vermişlerdir.

Müfettişlerin göstermekte oldukları en yüksek yeterlikleri denek grupları farklı şekillerde değerlendirmişlerdir. Müfettişler, yüksek derecede göstermeleri gerektiği kanısında oldukları 2 numaralı liderlik yeterlik alanına ilişkin yeterliklerini yine yüksek derecede gösterdikleri kanısındadırlar. Gösterilmekte olan en yüksek yeterlikleri, okul müdürleri, 1 numaralı yöneticilikle ilgili yeterlikleri içeren yöneticilik yeterlik alanında, öğretmenler ise sorgu hakimliği ile ilgili yeterlikleri içeren 6 numaralı sorgu hakimliği yeterlik alanında toplamışlardır.

İlköğretim müfettişleri ve okul müdürleri, müfettişlerin göstermekte oldukları en düşük yeterlikleri, 4 numaralı öğreticilikle ilgili yeterlik alanında bulmaktadır. Öğretmenler ise, müfettişlerin en yüksek seviyede göstermeleri gerektiği inancında oldukları 3 numaralı rehberlik yeterlik alanını içeren yeterlikleri en düşük düzeyde gösterdikleri kanısındadırlar.

2. YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN FİKİR BİRLİĞİ

Tüm grup ve alt gruplarca, yeterlik alanlarının değerlendirilmesinde varılan fikir birliği bakımından, müfettişlerin göstermesi gereken ve göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarının numaraları ile bu alanların standart sapmaları arası karşılaştırmalar, Tablo 2'de verilmiştir.

TABLO 2: DENEK GRUPLARI BAKIMINDAN STANDART SAPMALARINA GÖRE EN YÜKSEK VE EN DÜŞÜKYETERLİK ALANLARI

		Tüm Grup	İlköğretim Müfettişleri	Okul Müdürleri	Öğretmenler
Göstermesi Gereken	En Yüksek SS	6 1.233	6 1.190	6 1.200	6 1.252
	En Düşük SS	3 0.818	2 0.844	2 0.819	3 0.774
Göstermekte Olduğu	En Yüksek SS	1 1.503	5 1.380	1 1.530	1 1.483
	En Düşük SS	6 1.319	2 1.220	5 1.390	5 1.236

Müfettişlerin göstermesi gereken yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanları bakımından, en düşük standart sapmalar, diğer bir deyimle en yüksek fikir birliği, rehberlikle ilgili yeterlikleri kapsayan 3 numaralı rehberlik yeterlik alanı ile, liderlikle ilgili yeterlikleri kapsayan 2 numaralı liderlik yeterlik alanındadır.

Müfettişlerin göstermesi gereken yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanları bakımından, en düşük fikir birliğinin ölçütü olan en yüksek standart sapmalar, 6 numaralı sorgu hakimliği yeterlik alanında toplanmaktadır. Başka bir ifadeyle tüm gruplar sorgu hakimliği yeterlik alanında en düşük fikir birliğini yansıtmaktadır.

Müfettişlerin göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu alanlar bakımından, okul müdürleri ve öğretmenler 5 numaralı araştırma uzmanlığı yeterlik alanında, müfettişler ise 2 numaralı liderlik yeterlik alanında en yüksek fikir birliği göstermektedir. Okul müdürleri ve öğretmenler 1 numaralı yöneticilik yeterlik alanında, müfettişler ise 5 numaralı araştırma uzmanlığı yeterlik alanında en düşük fikir birliğini yansıtmaktadır.

3. YETERLİK ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİNDE DENEK GRUPLARI ARASINDA ANLAMLI BİR FARK OLUP OLMADIĞININ İNCELENMESİ

İlköğretim müfettişlerinin göstermesi gereken yeterliklerin oluşturdu-

ğu yeterlik alanlarını değerlendiren denek gruplarının, değerlendirmelerinin ortalama ve standart sapmaları Tablo 3'de verilmiştir. Ayrıca, bu değerlendirmelerde, grupların ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını incelemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 4'de verilmiştir.

TABLO 3: GÖSTERİLMESİ GEREKEN YETERLİKLERİN OLUŞTURDUĞU YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN DENEK GRUPLARININ DEĞERLENDİRMELERİNİN ORTALAMALARI

Denek Grupları	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
İlköğretim Müfettişleri	3.283	0.973
Okul Müdürleri	3.408	0.914
Öğretmenler	3.372	0.877

Tablo 3'den anlaşılacağı gibi, müfettişlerin göstermesi gereken yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarına ilişkin değerlendirmelerin, denek gruplarına göre ortalamaları birbirine yakın görünmektedir. Uygulanan t-testi sonuçları da bunu desteklemektedir. Çünkü Tablo 4'de saptanan t değerleri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır.

TABLO 4: GÖSTERİLMESİ GEREKEN YETERLİKLERİN OLUŞTURDUĞU YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN DENEK GRUPLARI ARASI t-TESTİ SONUÇLARI

Denek grupları	Denek Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t-değerleri	Anlamlılık Düzeyi
Müfettişler	48	3.283	0.973	-0.60	P> 0.05
Öğretmenler	300	3.372	0.877		
Müfettişler	48	3.283	0.973	-0.75	P>0.05
Okul Müdürleri	100	3.408	0.914		
Öğretmenler	300	3.372	0.877	-0.34	P>0.05
Okul Müdürleri	100	3.408	0.914		

Bu durumda, denek gruplarının, müfettişlerin göstermesi gereken

yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarını değerlendirmede birbirine benzer algılamalarda buldukları söylenebilir. Diğer bir deyimle, denek gruplarının ideale dayalı algılamaları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı anlaşılmaktadır.

İlköğretim müfettişlerinin göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarını değerlendiren denek gruplarının ortalama ve standart sapmaları Tablo 5'de gösterilmiştir.

TABLO 5: GÖSTERİLMEKTE OLAN YETERLİKLERİN OLUŞTURDUĞU YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN DENEK GRUPLARININ DEĞERLENDİRİLMELERİNİN ORTALAMALARI

Denek Grupları	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
İlköğretim Müfettişleri	2.400	1.290
Okul Müdürleri	1.700	1.470
Öğretmenler	1.520	1.320

Tablo 5'in incelenmesinden anlaşılacağı gibi, müfettişlerin göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarına ilişkin değerlendirmelerin gruplara göre ortalamaları birbirinden farklı görünmektedir. Bu konuda yapılan t-testi sonuçları da bunu desteklemektedir.

TABLO 6: GÖSTERİLMEKTE OLAN YETERLİKLERİN OLUŞTURDUĞU YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN DENEK GRUPLARI ARASINDA t-TESTİ SONUÇLARI

Denek grupları	Denek Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t-değerleri	Anlamlılık Düzeyi
Müfettişler	48	2.400	1.290	4.38	P< 0.05
Öğretmenler	300	1.520	1.320		
Müfettişler	48	2.400	1.290	2.96	P<0.05
Okul Müdürleri	100	1.700	1.470		
Öğretmenler	300	1.520	1.320	1.08	P<0.05
Okul Müdürleri	100	1.700	1.470		

Tablo 6'da görüldüğü gibi, müfettişlerin gerçekte göstermekte oldukları yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarının değerlendirilmesinde üç denek grubu arasında olası 3 tane ikili karşılaştırmadan 2'sine ait t-değerleri 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu duruma göre, müfettişlerin göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarının değerlendirilmesinde okul müdürlerinin görüşleri ile öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle, bu gruplar bu yeterlik alanlarının değerlendirilmesi açısından birbirine yaklaşık düşünmektedir. Müfettişlerin ise, göstermekte oldukları yeterlikleri diğer iki gruptan farklı algıladıkları anlaşılmaktadır.

4. YETERLİK ALANLARI ARASINDA ANLAMLILIK BİR FARK OLUP OLMADIĞININ İNCELENMESİ

Tüm grubun değerlendirmesine göre, müfettişlerin göstermesi gereken yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarının ortalama ve standart sapmaları Tablo 7'de görülmektedir.

TABLO 7: GÖSTERİLMESİ GEREKEN YETERLİKLERİN OLUŞTURDUĞU YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN TÜM GRUBA GÖRE ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMELERİNİN ORTALAMALARI

Yeterlik Alanları	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Yöneticilik	3.466	0.881
2. Liderlik	3.420	0.855
3. Rehberlik	3.518	0.818
4. Öğreticilik	3.229	1.071
5. Araştırma Uzmanlığı	3.440	0.888
6. Sorgu Hakimliği	2.754	1.233

Tablo 7'nin incelenmesinden anlaşılacağı gibi, tüm grubun değerlendirmesine göre, müfettişlerin göstermesi gereken yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarının ortalamaları birbirinden farklıdır. Uygulanan t-testi sonuçları da bunu destekler niteliktedir. Söz konusu farkın hangi yeterlik alanları arasında olduğunu saptamak için yapılan t-testi sonuçlarından sadece anlamlı olanlar tablo 8'de gösterilmiştir. Bu tabloda görüldüğü gibi, grubun tümü tarafından yapılan değerlendirmeye göre

müfettişlerin göstermesi gereken yeterliklerin oluşturduğu 6 yeterlik alanı arasında olası 15 ikili karşılaştırmadan 9'unda elde edilen t-değerleri, 0.05 düzeyinde anlamlı çıkmıştır. Bu duruma göre, müfettişlerin göstermesi gereken yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanları bakımından en belirgin sonuç, 6 numaralı sorgu hakimliği alanı ile 4 numaralı öğreticilik alanının tüm grupça, diğer alanlardan farklı değerlendirilmesidir.

TABLO 8: GÖSTERİLMESİ GEREKEN YETERLİKLERİN OLUŞTURDUĞU YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN DENEK GRUPLARI ARASINDA t-TESTİ SONUÇLARI

Yeterlik Alanı	Denek Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t-değerleri	Anlamlılık Düzeyi
Yöneticilik	448	3.466	0.881		
Öğreticilik	448	3.229	1.071	3.62	P<0.05
Yöneticilik	448	3.466	0.881		
Sorgu Hakimliği	448	2.754	1.232	9.94	P<0.05
Liderlik	448	3.420	0.855		
Öğreticilik	448	3.230	1.071	2.96	P<0.05
Liderlik	448	3.420	0.855		
Sorgu Hakimliği	448	2.754	1.233	9.39	P<0.05
Rehberlik	448	3.518	0.818		
Öğreticilik	448	3.229	1.071	4.54	P<0.05
Rehberlik	448	3.518	0.818		
Sorgu Hakimliği	448	2.754	1.233	10.92	P<0.05
Öğreticilik	448	3.219	1.071		
Araştırma Uzm.	448	3.440	0.888	3.21	P<0.05
Öğreticilik	448	3.229	1.071		
Sorgu Hakimliği	448	2.750	1.233	6.15	P<0.05
Araştırma Uzm.	448	3.440	0.888		
Sorgu Hakimliği	448	2.754	1.233	9.55	P<0.05

Tüm grubun değerlendirmesine göre, müfettişlerin göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarının ortalama ve standart sapmaları Tablo 9'da görülmektedir.

Bu tabloda, tüm grubun değerlendirmesine göre, müfettişlerin göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanlarına ilişkin ortalamalar birbirinden farklıdır. Uygulanan t-testi sonuçları da bunu desteklemektedir. Bu farkın hangi yeterlik alanları arasında olduğunu saptamak için yapılan t-testi sonuçlarından sadece anlamlı bulunanlar Tablo 10'da gösterilmiştir.

TABLO 9: GÖSTERİLMEKTE OLAN YETERLİKLERİN OLUŞTURDUĞU YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN TÜM GRUBA GÖRE ALANLARIN DEĞERLENDİRİLMİŞ ORTALAMALARI

Yeterlik Alanları	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1. Yöneticilik	1.773	1.503
2. Liderlik	1.620	1.351
3. Rehberlik	1.563	1.378
4. Öğreticilik	1.534	1.358
5. Araştırma Uzmanlığı	1.647	1.312
6. Sorgu Hakimliği	1.840	1.329

TABLO 10: GÖSTERİLMEKTE OLAN YETERLİKLERİN OLUŞTURDUĞU YETERLİK ALANLARINA İLİŞKİN TÜM GRUBA GÖRE ALANLAR ARASINDA t-TESTİ SONUÇLARI

Yeterlik Alanı	Denek Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	t-değerleri	Anlamlılık Düzeyi
Liderlik	448	1.62	1.35		
Sorgu Hakimliği	448	1.84	1.33	-2.46	P<0.05
Rehberlik	448	1.56	1.38		
Sorgu Hakimliği	448	1.84	1.33	-3.06	P<0.05
Öğreticilik	448	1.53	1.36		
Sorgu Hakimliği	448	1.84	1.33	-3.41	P<0.05
Araştırma Uzm.	448	1.65	1.31		
Sorgu Hakimliği	448	1.84	1.33	-2.18	P<0.05

Bu tabloda görüldüğü gibi, grubun tümü tarafından yapılan değerlendirmeye göre, müfettişlerin göstermekte olduğu yeterliklerin oluşturduğu 6 yeterlik alanı arasında olası 15 ikili karşılaştırmadan 4'ünden elde edilen t-değerleri 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Gösterilmekte olan yeterliklerin oluşturduğu yeterlik alanları bakımından, sorgu hakimliği yeterlik alanının yöneticilik alanı dışında tüm alanlardan farklı algılandığı anlaşılmaktadır.

B. SONUÇ

İlköğretim müfettişlerinin göstermeleri gereken ve göstermekte oldukları yeterlikleri değerlendiren, müfettiş, okul müdürü ve öğretmenler, geleneksel teftiş kavramı ve müfettiş imajına bağlı kalmışlar teftişi sadece değerlendirme süreci olarak algılamışlardır.

C. ÖNERİLER

1. Eğitim sisteminin verimini etkileyebilecek ilköğretim müfettişlerinin, seçimi, atanması ve yükseltilmesinde kullanılacak geçerli ve güvenilir ölçütler böyle araştırmaların sonuçlarına göre saptanmalıdır.
2. Üniversitelerde, eğitim teftişi alanındaki programların kapsamı, bu ve benzeri araştırmaların sonuçları yönünden yeniden gözden geçirilmelidir.
3. Soruşturma görevi müfettişlerden alınmalı ya da soruşturma yapmak üzere ayrı müfettişler görevlendirilmelidir.

Nakîbü'l-Eşraf Hasan Tahsin Bey'in Âkif Paşa'nın Adem Kasidesi'ne Naziresi

Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan KOLCU*

On dokuzuncu asır, Türk şiirinde, divan edebiyatının ma'nâ ve estetik kâinâtının sarsıldığı, eski ehemmiyetini kaybettiği ve nihayet büyük ölçüde terkedildiği bir zaman diliminin adıdır. Divan edebiyatının estetik yumağının çözülüşü bu asırda tezâhür etmiştir. Bu çözülüşte, şiirlerinde tekdüze bir seyir takibeden, hayatı edebiyata, edebiyatı da hayata taşımakta yeterli gayreti göstermeyen ve zaman içerisinde kendisini yenileyemeyen bizzat divan şâirlerinin doğrudan bir tesiri olduğu gibi; çağın ortaya çıkardığı ve büyük ölçüde Batı kaynaklı fikirlerin, değişmekte olan hayat tarzının da rolü olduğu muhakkaktır.

On dokuzuncu asrın ilk yarısında edebiyatta bu çözülüşün arkasında şuûrlu bir faaliyetin olduğunu söylemek pek güçtür. Bu devirde çeşitli sebeplerden dolayı kendisiyle, çevresiyle, talihi ile barışık olmayan, iman ve tevekkülü büyük ölçüde tahribat görmüş, bedbin, muhteris ve manevi bakımdan hasta tiplere sıkça rastlamak mümkündür. Bu sıkıntı sahiplerinin ortaya koyduğu eserlerde, yukarıda sözünü ettiğimiz hallerin yansımaları kısmen de olsa müşahede edilebilir.

Öte yandan, on dokuzuncu asrın ikinci yarısını sanatkârlarımızın manen farklılaştıkları bir zaman dilimi olarak kabul etmek mümkündür. Bu farklılığın ya da değişimin tezahürlerini özellikle Şinasi, Namık Kemâl ve Ziya Paşa eliyle yıkılmaya çalışılan eski edebiyatın yerine daha rasyonel, hayata hakim,

* Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.